

Зөһраб ӘЛИЈЕВ
Надир ИСМАЈЫЛОВ
Чимназ РУСТӘМОВА
Солмаз САДЫГОВА

**МИЛЛИ БИБЛИОГРАФИЈА
БИБЛИОГРАФИК РЕСУРСУН
ТӘРКИБ ЫССӘСИ КИМИ**

XX әсрин сонларында Азәрбајчан халгынын әлдә етдији ән мүһүм наилијјәтләрдән бири дә онун дәвләт мүстәғиллијинин бәрпасы, милли дәвләт гуручулуғуна башламасыдыр. Азәрбајчан Республикасынын мүстәғил дәвләт кими дүңја бирлијинә гошулмасы просеси әсрләр боју јараныб формалашмыш милли мә'нәви дәјәрләримиздән даһа сәмәрәли истифадә үчүн имканлар јаратмышдыр.

Халгымызын тәбии, мадди вә мә'нәви сәрвәтләри сисетминдә 150 милјон нүсхәјә јахын илкин вә икинчи дәрәчәли сәнәдләри әһатә едән китабхана-библиографија еһтијатлары мүһүм јер тутур. Бу сәрвәт әсрләр боју јаранмыш, нәсилләрдән нәсилләрә кәлиб чатмышдыр. Тарихи паралелләрин апарылмасы јолу илә мүәјјән едилир ки, бу сәрвәтин јаранмасы көклү проблемлә - чәмијјәтин игтисади, социал, мә'нәви вә онларын нәтичәси кими тәзаһүр едән информасија тәләбатынын өдәнилмәси зәрурәти илә билаваситә әлагәдар олмушдур.

Маһијјәт е'тибарилә Азәрбајчан халгынын милли менталитетинә ујғун елм, тәһсил вә мәдәнијјәт очағларынын јаранмасы вә инкишафы тәшкилати бахымдан республикада китабхана-библиографија еһтијатлары системинин формулашмасы үчүн әсаслы зәмин јаратмышдыр. һәр шејдән әввәл, гејд етмәк ләзымдыр ки, Азәрбајчан китабхана-библиографија еһтијаты дәрин тарихи көкләрә маликдир вә бүтөвлүкдә халгымызын, мә'нәви мәдәнијјәтимизин инкишаф ганунларына әсасән ујғун кәлир.

Азәрбајчан китабхана-библиографија еһтијатынын формалашмасы өлкәнин кеосијаси вәзијјәти, истәһсал үсулу, халгын мә'нәви тәләбатынын инкишафы илә билаваситә шөртләнмишдир.

XIX әсрин икинчи јарысы вә бүтүн XX әср бојунча бу еһтијатлар сәнајенин, елмин, тәһсилин, мәдәнијјәтин вә с. интенсив инкишафы контекстиндә тәкамүл јолу кечмиш вә форма-

лашмышдыр. Бүтүн бунларын нәтичәсидир ки, библиографијанын милли хүсусијјәтләри объектив мөвчуд олуб, билаваситә милләтин мадди вә мә'нәви мәдәнијјәт илә бағлыдыр. Милли библиографија бир тәрәфдән милләтин мәдәни наилијјәтләрини әкс етдирисә, дикәр тәрәфдән онун инкишафына өз тә'сирини көстәрир.

Мүасир библиографијашүнаслыгда библиографијанын нөв тәснифаты үчүн көтүрүлән әсас әламәт онун ичтимаи истиғамәтијлә әлагәдардыр. Бу заман библиографик информасијанын үч әсас ичтимаи функцијасы нәзәрә алыныр вә бунула библиографија ики сәһәјә ајрылыр. Бунлар үмуми вә хүсуси библиографијадан ибарәтдир.

Азәрбајчанда үмуми милли библиографијанын әсас сәһәси һесаб едилән чари дәвләт библиографијасынын хүсуси ихтисаслашмыш мәркәзи јаранмышдыр. Бу мәркәз Азәрбајчан Дәвләт Китаб Палатасыдыр. Азәрбајчан Дәвләт Китаб Палатасы (АДКП) мүхтәлиф функцијалары јеринә јетирир. Онлардан ән әсасы Азәрбајчан әразисиндә чап олуна јени әдәбијјат һаггында ардычыл, оператив, библиографик информасија вермәкдир. Бунула бәрәбәр о Азәрбајчан милли мәтбуатынын тохунулмаз архивини јаратмағ, алдығы мәчбури нүхсәләри нәзәрдә тутулан мүһүм китабханалара пәјламағ (1926-1939), чап әсәрләринин статистиг мә'луматыны һазырламағ, мәркәзләшдирилмиш катологлашдырма ишинә көмәк етмәк функцијаларыны да јеринә јетирирди.

АДКП-нин ән мүһүм вәзифәләриндән бири дә Азәрбајчанын милли мә'нәви сәрвәти олан китаб мәһсулунун репертуар характерли библиографик информасија мәнбәјинин јарадылмасында фәал иштирак етмәси олмушдур.

Китаб Палатасынын јаранма, формалашма вә фәалијјәт тарихинин хронолокијасы ашағыдакы кими көстәрилә биләр:

1924-чү ил - Азәрбајчанда Китаб Палатасынын јарадылмасы идејасынын мејдана кәлмәси.

1924-чү ил сентјабр - Азәрбајчанда Китаб Палатасынын јарадылмасы мәсәләси Азәрбајчан Республикасы Халғ Маариф Комиссарлығынын коллекија ичласында мұзакирә олунамыш вә белә бир мүәссисәсинин республика үчүн вачиблији тәсдиғ едилмишдир.

1925-чи ил 5 феврал - Азәрбајчан ХКС -нин "Азәрбајчан ССР Халғ Маариф Комиссарлығы јанында Дәвләт Китаб Палатасынын тәшкили вә мәтбуат әсәрләриндән нүсхәләрин тәғдим едилмәси һаггында" гәрар гәбул едилмишдир.

1925-чи ил феврал - Азәрбајчан һөкүмәтинин гәрары илә Китаб Палатасына 50 мәчбури нүсхә көндәрилди.

1925-чи ил октјабр - АДКП өз функцијаларыны һәјата кә-

чирмәк үчүн фәалиyyətә башлаја билди.

1926-чы ил январ - Азербайжан әразисиндә чап олуан китаблар һаггында илк чари милли дәвләт библиографиясы органы олан "Китаб летописи"нин нәшринә башлады.

1926-чы ил - Китаб Палатасы тәрәфиндән нәшр олуан библиографик журнал Азербайжан дилиндә "Азербайжан Дәвләт Китаб Палатасындакы китабларын сijaһысы", рус дилиндә исә "Летопись Азербайджанской Государственной" Книжной Палаты.

1928-чи ил - Рус вә һәм дә Азербайжан дилиндә "Азербайжан мәтбуатынын китабијјаты" ады илә ајда бир дәфә нәшр олунар. 1932-чи ил - 1920-1930-чу илләрдә Азербайжанда чыхан курнал вә мәчмуәләрдә дәрч олуан муш мегаләләри әкс етдирән "Азербайжан мәчмуәләр күлијјаты" адлы библиографик кәстәричини чап етди. Бунула да журнал мегаләләринин летописинин нәшри үчүн илк тәшәббүс кәстәрилди.

1934-чу ил 19 август - Азербайжан ХКС Китаб Палатасына 65 мәчбури нүхсә көндәрилмәси һаггында гәрар верди.

1938-чи ил - "Журнал мегаләләри летописи" вә "Гәзет мегаләләри летописи" адлы даһа 2 адда мүстәгил Дәвләт библиографиясы органынын ардычыл нәшринә башлады.

1939-чу ил - Азербайжан Республикасы Дәвләт Китаб Палатасы һаггында јени әсаснамә гәбул едилир.

1940-чы ил - Азербайжан ХКС-нин гәрары илә Китаб Палатасына көндәрилән мәчбури нүхсәләрин сајы 65-дән 5-ә ендирилди.

1940-чы ил - АДКП "1939-чу ил үчүн Азербайжан ССР Китаб мәһсулу илији" адлы илк библиографик васитә бурахылыр. Бурада китабханалар бәрабәр һәммин илин дәври мәтбуаты һаггында да мә'лумат верилир.

1942-1946-чы илләр - Бәјүк Вәтән муһарибәси илә әлағәдар олараг һәр үч летописин ("Азербайжан китаб летописи"), "Журнал мегаләләри летописи" вә "Гәзет мегаләләри летописи"бурахылмасында фасилә әмәлә кәлди.

1945-чи ил ијун - АДКП-ишчиләринин истәһсалат мушавирәси кечирилди вә бурада республика дәвләт библиографиясы органларынын нәшринин бәрпасы үчүн тәдбирләр мүәјјәнләшдирилди.

1947-чи ил январ - "Азербайжан китаб летописи", "Журнал мегаләләри летописи" вә "Гәзет мегаләләри летописи"нин нәшри бәрпа олуанду.

1950-чи ил - Азербайжанда чыхан китаблара даир чап карточкаларынын ардычыл нәшринә башланды. Бунула да китабханаларда каталоглашдырма ишинин гисмән дә олса мәркәзләшдирилмәси тәмин олуанду.

1951-чи ил - "Азербайжан китаб летописи"нин 1942-1946-чы ил нәшрләринин әкс етдирән әлавә бурахылышы чап олуанду.

1953-чу ил - АДКП Азербайжан ССР ХКС јанында Мәдәни-Маариф мүәссисәләри комитәсинин табечилијиндән Азербайжан ССР Мәдәнијјәт Назирлијинин табечилијинә кечди.

1960-чы ил - "Китаб салнамәси", "Журнал мегаләләри салнамәси" вә "Гәзет мегаләләри салнамәси" бирләшдириләрәк "Азербайжан мәтбуат салнамәси" ады илә бир журнал кими ајлаг чап едилир. (1966-чу илин биринчи нөмрәсинә гәдәр бу журнал "Азербайжан мәтбуат летописи" адланырды).

1960-чы ил - АДКП "Бирилик Азербайжан китабијјаты" ады илә библиографик илик чап етдирилди.

1962-чи ил - "Азербайжан мәтбуат салнамәси"нә "Азербайжан ССР мәтбуатында" адлы јени һиссә әлавә едилир.

1962-чи ил - "Китаб салнамәси"нин 1920-1926-чы илләр үзрә нәшрләрини әкс етдирән әлавә бурахылышы чап олуанду.

1963-чу ил - АДКП Азербайжан ССР Мәтбуат Комитәсинин (индики мәтбуат вә информәсија Назирлијинин) ихтијарына кечир.

1965-чи ил - "Журнал мегаләләри летописи"нин 1931-1938 вә 1942-1946-чы илләр бурахылышлары чап олунар.

1966-чы ил - "Азербайжан мәтбуат салнамәсинә "мусиги вә тәсвири инчәсәнәтин салнамәси" вә "рә'јләр салнамәси" әлавә олунар.

1980-чи ил - "Мусиги әдәбијјаты вә тәсвири инчәсәнәт салнамәси" ики һиссәјә ајрылыр вә "Нот салнамәси" вә "Тәсвири инчәсәнәтин салнамәси" ады илә верилир.

70-чи илләрин орталарындан башлајараг палатанын әсас дәвләт библиографиясы органы олан "Азербайжан мәтбуат салнамәси" нәшрләриндәки ардычыллыг позулмушдур. Ашағыдакы чәдвәл буна сүбүтдур. Мәсәлән:

1976-чу ил - чәми 6 нөмрә

1977-чи ил - чәми 5 нөмрә

1978-чи ил - чәми 5 нөмрә

1979-чу ил - чәми 7 нөмрә

1980-чи ил - 12 нөмрә

1981-чи ил - јохдур

1982-чи ил - 12 нөмрә

1983-чу ил - чәми 3 нөмрә

1984-чу ил - јохдур

1985-чи ил - јохдур

Беләликлә 10 илдә 120 нөмрә әвәзинә чәми 53 нөмрә чапдан чыхмышлыр. 1991-чи илдә - АДКП бүтүн нәшрләрини дајандырыб.

Азәрбајҗан милли китабына даир репертуар типли мәнбәләр:

1951-чи ил - АДКП "Азәрбајҗан китабы" ады илә илк библиографик бурахыр. Көстәричи 1940-1950-чи илләрдә чап олуңмуш китаблары әкс етдирир.

1959-чу ил - Азәрбајҗан ССР Мәдәнијјәт Назирлији "Ахәрбајҗан китабы" көстәричисинин јарадылмасы һаггында әсаснамә тәсдиг едир вә бу әсаснамәјә көрә Азәрбајҗан китабынын үмуми ретроспектив көстәричиси үч чилдә нәзәрдә тутулурду.

1963-чу ил - "Азәрбајҗан китабы" көстәричисинин I чилди чапдан чыхмышдыр. Бу көстәричи 1780-1920-чи илләри әһәтә едир.

1982-чи ил - "Азәрбајҗан китабы" көстәричисинин II чилдинин 1920-1940-чы илләрдә сосиал вә һуманитар елмләр үзрә чап олуңмуш китаблары әкс етдирән I китабы бурахылыр.

Јери кәлмишкән Азәрбајҗан милли дөври мәтбуатына даир мөвчуд олан библиографик информасија еһтијатларынын да адыларыны чәкмәк мәгсәдәмүвафиг олар. Азәрбајҗан мәтбуаты һаггында илк үмуми характерли библиографик көстәричи 1907-1909-чу илләрдә "Бакы мәтбуаты" ады илә илк бурахылышда чап олуңмушдур. (рус дилиндә). Көстәричидә Бакыда чап олуңмуш китаблар һаггында да мә'лумат верилир.

1907-чи ил

I бурахылыш - 1905-чи ил октябр ајынын 17-дән 1907-чи ил ијул ајынын 1-нә гәдәр чыхан дөври мәтбуаты әкс етдирир.

1908-чи ил

II бурахылыш - 1907-чи ил ијул ајынын 1-дән декабр ајынын 31-нә гәдәр чыхан дөври мәтбуаты әкс етдирир.

1909-чу ил

III бурахылыш - 1908-чи илдән чыхан дөври мәтбуаты әкс етдирир.

Биринчи бурахылышда 21, икинчидә 51 вә үчүнчүдә 182 китабын ады чәкилир.

1922-чи ил - Мирзәбала Мәһәммәдзадә тәрәфиндән "Азәрбајҗан түрк мәтбуаты" (әрәб әлифбасы илә) ады көстәричи чап олуңмушдур. Көстәричидә 1875-чи илдән 1921-чи илә гәдәр республикада Түрк дилиндә нәшр олуңмуш дөври мәтбуат өз әксини тапмышдыр.

1965-чи ил - Н.Ахундов тәрәфиндән "Азәрбајҗанда дөври мәтбуат" (1832-1920) ады библиографик көстәричи чап олуңмушдур.

1979-чу ил - "Азәрбајҗан дөври мәтбуаты" (1920-1970-чи илләр) ады библиографик көстәричи нәшр олуңмушдур.

1987-чи ил - Н.Ахундовун тәртиб етдији "Азәрбајҗан дөври мәтбуаты" (1832-1920-чи илләр) ады библиографик көстәри-

чи јенидән әлавәләрлә нәшр олуңмушдур.

1987-чи ил - Мирзә Мәһәммәдәли Тәрбијәтин "Данишмәндани - Азәрбајҗан" ады тәзкирәси чап олуңмушдур. Китабын сонунда "Китабын јазылмасынадәк Азәрбајҗан мәтбуаты" ады һиссә верилмишдир. Бурада 109 ады дөври мәтбуатын библиографик сијаһысы верилмишдир.

1993-чу ил - С.Рүстәмова - Тоһиди тәрәфиндән Азәрбајҗанда әрәб әлифбасы илә "Азәрбајҗан дөври мәтбуаты" (1875-1990-чы илләр) ады библиографик көстәричи чап олуңмушдур.

"Милли мәтбуатымызын баниси һәсәнбәј Зәрдабинин чап етдирдији "Әкинчи" гәзетинин нәшриндән 1990-чы иләдәк олан мәтбуаты әкс етдирир.

2000-чи ил

27 март - "Азәрбајҗан милли мәтбуатын јарадылмасынын 125 иллији һаггында" Азәрбајҗан Республикасы президенти һәјдәр Әлијев фәрман вермишдир.

Һазырда елә бир дөвр кәлиб чатмышдыр ки, артыг библиографијанын сәмәрәли инкишафы үчүн онун бејнәлхалг вә милли аспектләринин аһәнкдар әлагәси олдуҗа зәруридир. һеч бир өлкәдә библиографијанын инкишафы дунја библиографија просесләриндән тәчрид олуңмуш һалда һәјәтә кечирилә билмәз. Библиографик хидмәтин мүасир вәзифәләри бејнәлхалг библиографијанын мөвчудлуғуну вә кениш бејнәлхалг библиографик әмәкдашлығын зәрурилијини мүһүм вәзифә кими гаршыја гојур. Бүтүн бунлар сөзсүз ки, илк нөвәдә е'тибарлы милли библиографик системләрә әсасланыр.

Дунја библиографијасы мүасир дөврдә кетдикчә артан бејнәлхалг әмәкдашлығы шәраитиндә инкишаф едир ки, буна бир сыра амилләр тә'сир көстәрир. Бу, илк нөвбәдә дөвләтләр вә халqlар арасында гаршылығы әлагәләрин артмасына тә'сир едән јени игтисади, сијаси вә елми-техники мунасибәтләрин јаранмасы, о чүмләдән, даһили вә харичи факторларын фәалијәти илә изаһ олуңур. Икинчи бир тәрәфдән елм, техника вә игтисадијјатын инкишафы, бу сәһәләрә дунја наилијјәтләринин тәтбиғи информасијаны мүһүм васитәјә чевирир.

Бејнәлхалг миғјасда сәнәдләрин мүхтәлиф нөвләри һаггында мә'лумат системләринин тәшкили вачиб мәсәләләрдән бири олуб, бејнәлхалг тәшкилатларын мөшғул олдуғу мүһүм проблемләрдәндир. Республикамызда милли библиографијанын инкишаф етдирилмәси гаршыја мүһүм вәзифәләр гојур:

- чари милли библиографик нәшр системи јенидән гурулмалы, онун тәртиби методикасы бејнәлхалг стандартлара ујғулашдырылмалы вә һазырланмасы просесинин автоматлашдырылмасына наил олмалы;

- харичи өлкөлөрүн иш төчрүбөсүнө эса сланараг, бу нәшр-
ләрүн Китаб Палатасына дежил, мәчбури нүсхә ала н М.Ф.Ахун-
дов адына Дөвләт Китабханасына (она милли китабхана стату-
су вермәк шәртилә) һәвалә едилмәси;

- милли чап мәнсулунун библиографик репертуары саһәсин-
дә мөвчуд бошлугларын тамамланмасы вә онун даһа тәкмил-
ләшдирилмиш нәшринә башланмасы.

Бүтүн бунлары һәлл етмәк үчүн илк нөвбәдә республиканын
мүвафиг китабхана-библиографија мүәссисәләринин мадди-
техники базасы мөһкәмләндирилмәлидир.

Ичтимди һәјатын мүасир инкишаф сәвијјәси, орада кедән
чох дәрин дәјишикликләр, үмумијјәтлә, информасија системи-
нин, о чүмләдән библиографик информасијанын гаршысында
кәскин тәләбләр гојур. Бу һәм дә библиографик информасија
тәләбатчыларынын фәаллашмасы вә онларын тәләбатларында
милли мәнәви истигамәтләрүн формалашмасы, һәмчинин бә-
шәри дәјәрләрә јијәләнмәк зәрурәтилә бағлыдыр. Белә бир
шәраитдә хүсуси елми әһәмијјәтә малик, милли мәдәнијјәти-
мизин зәнкин хәзинәси олан "Азәрбајчан китабы" кәстәричи-
синин нәшринин баша чатдырылмасы библиографик тә'минат
үчүн әһәмијјәтли төһфә оларды.

Бејнәлхалг библиографик програм олан Универсал библио-
график учотун (УБУ) мүасир инкишаф мәрһәләси бүтүн өлкә-
ләрдә милли библиографијанын мөвчудлуғуну вә онун даһа да
тәкмилләшдирилмәсини тәләб едир. Бунсуз бејнәлхалг библио-
график мә'лумат мүбадиләси системинин төшкили гејри-мүм-
күндүр. Бүтүн бунлар республикамызда да милли библиографи-
јанын инкишаф етдирилмәси үчүн гаршыја мүһүм вәзифәләр
гојур. Белә ки, милли библиографик нәшр системи јени-
дән гурулмалы, онун тәртиби методикасы бејнәлхалг стандарт-
лара ујғунлашдырылмалы, һазырланмыш просесин автоматлаш-
дырылмасына наил олмалы, харичи өлкөләрүн иш төчрүбәсинә
эса сланараг, бу нәшрләрүн там бәрпасына наил олмалы, мил-
ли чап мәнсулунун библиографик репертуары саһәсиндә мөвчуд
бошлуглар тамамланмалы вә онун да тәкмилләшдирилмиш
нәшринә башланьлмалыдыр.

Информасија ишчиләри арасында библиографик мә'луматын
топланмасы вә мүбадиләсинин раһат бир јолу олан MARC әла-
гә форматындан истифадә олу нмалы вә еләчә дә UNIMARC -
бејнәлхалг MARC форматындан истифадә едәрәк милли библио-
графија акентликләри арасында бејнәлхалг мүбадиләни
тә'мин етмәкдән ибарәт олмалыдыр.

Гејд олу нан төчрүбәнин үмумиләшдирилмәси кәстәрир ки,
республикада милли чап әсәрләринин гејдә алынмасында вә
онларын һаггында долғун, дәгиг вә оператив чари библиогра-

фик информасија верилмәсиндә, башга сөзлә милли чари библио-
графијанын төшкилиндә вә инкишафында Азәрбајчан Дөвләт
Китаб Палатасынын ихтисаслашмыш үмуми библиографија
мәркәзи кими бөјүк рол ојнадығынын сүбута еһтијачы јохдур.

Лакин кечид дөврүнүн мүхтәлиф чәтинликләри вә хүсусилә,
малијјә проблемләри сон 10 илдә палатанын фәалијјәтинә өз
мәнфи тә'сирини кәскин шәкилдә һисс етдирмиш вә нәтичә
е'тибарилә о, республика милли чари библиографијасы саһә-
синдә фәалијјәтини дајандырмаг мәчбуријјәти гаршысында гал-
мышдыр, һазырда мүхтәлиф нөв милли нәшрләримиз һаггында
чари библиографик информасија гытлыгы јаранмышдыр. Бунун
һәм индики, һәм дә кәләчәк нәсил үчүн мәнфи тә'сир олачаг-
дыр. Јени нәсил Азәрбајчан милли мәтбуатынын бу дөврки вә-
зијјәти һаггында библиографик информасија алмагдан мәрһум
олмаг төһлүкәси гаршысындадыр.

Бир мәсәләни дә гејд етмәк ләзымдыр ки, чари библиогра-
фик нәшрләр системи бејнәлхалг библиографик информасија
мүбадиләсиндә иштирак етмәјә имкан јаратмалыдыр.

Јени нәшрләрүн библиографијалашдырылмасы һәјата кечи-
рилир вә дөвләт библиографијасы органы һеса б едилән "Азәр-
бајчан мәтбуат салнамәси" адлы библиографик журнал әлјазма-
сы шәклиндә һазырланьр, лакин чап едилиб јайылмасы мүмкүн
олмур.

Фикримизчә, милли библиографик информасија саһәсиндә
бу бәһранлы вәзијјәтдән чыхмағын ики әсас јолу вардыр:

1. Китаб Палатасынын табе олдуғу дөвләт структурунда
(Азәрбајчан Мәтбуат вә Информасија Назирлији системиндә)
там гүввәси илә фәалијјәти үчүн имкан јарадылмасы вә малиј-
јә проблемләринин һәлл едилмәси, бу јол мүмкүн олмадыгда
Азәрбајчан Республикасында чари библиографик информасија-
нын вачиблији нәзәрә алынараг палата јенидән Республика
Мәдәнијјәт Назирлијинин сәрәнчамына гајтарьлсын вә онун
фәалијјәти бәрпа олунсун.

2. Азәрбајчанда китабхана иши һаггында ганун әсасында
М.Ф.Ахундов адына Азәрбајчан Дөвләт Китабханасынын Азәр-
бајчан әразисиндә чыхан чап әсәрәлриндән 4 (дөрд) пулсуз
мәчбури нүсхә алдығыны әсас кәтүрәрәк Китаб Палатасынын
һәмин китабхананын нәздиндә "Милли чари дөвләт библиогра-
јасы акентлији" кими фәалијјәт кәстәрмәси мәгсәдә ујғун һе-
са б едилә биләр.

Мә'лумдур ки, дүнјанын 181 өлкәсинин 133-дә милли чари
библиографија иши апарьлыр. 90 өлкәдә бу иш милли китаб-
ханалар нәздиндә јарадылмыш акентликләр вәситәсилә јеринә
јетирилир. 43 өлкәдә исә бу просес мүхтәлиф төшкилатлар вә-
ситәсилә һәјата кечирилир. Бә'зи өлкәләрдә, о чүмләдән јени-

дән мүстәгиллик өлдә етмиш Азербайчанда, Түкмөнистанда вә б. бу иш итгисади четинлик үзүндән тамамилә дајандырылмышдыр. Анчаг мүсбәт һалдыр ки, Азербайчанда чәми 4 нәфәр әмәкдашла фәалшијјәт кәстәрән Китаб Палатасында әлјазмасы шәклиндә нәшрләр һазырланыр вә јығылыб сахланылыр.

Азербайчанда јени чыхан әсәрләри, о чүмләдән китаблар, дөври вә арды давам едән нәшрләрдә дәрч олунмуш мөгаләләр һаггында чари библиографик информасијаја чох чидди вә кәскин еһтијач олдугуну нәзәрә алараг Китаб Палатасынын өз нәшрләрини бәрпа етмәси мәнәви мөдәнијјәтимизә гижмәтли төһфә оларды.

Бунун һәјата кечирилмәсиндә әсас база мөчәури нүсхәләр (инди буна Китаб Палатасына нәзарәт нүсхәси ады верилир) һесаб олунур. Она кәрә дә "Милли чари дөвләт библиографиясы акентлији"нин сәмәрәли фәалијјәт кәстәрмәси үчүн Азербайчанда мөвчуд олан бүтүн нәшријјатлара чап етдикләри әсәрләрдән 1 нүсхә пулсуз оларак кәндәрилмәси һаггында рәсми дөвләт сәнәди гәбул олунмасы вачибдир.

Бундан башга, Азербайчан әразисиндә чапдан чыхан сәнәдләр һаггында там, долгун информасијаны төмин етмәк вә бејнәлхалг стандартлашдырма нәмрәсини дөгигләшдирмәк мөгсәдилә бүтүн нәшријјатлар тәрәфиндән чап олуначаг сәнәдләрин "Милли чари дөвләт библиографиясы акентлији"ндә гејдијјатдан кечмәси мөгсәдилә дөвләт тәрәфиндән мувафиг сәнәдин дә гәбулу мөгсәдәујгундур.

Јенидән мүстәгиллик өлдә етмиш Балтикјаны дөвләтләрдә дөвләт библиографиясы илә әлагәдар төшкилат формасы вә дөвләт библиографиясы нәшрләриндә төтбиг олунан UNIMARC-ын мүхтәлиф версијаларындан истифадә бизим республика үчүн дә мөгбул һесаб едилә биләр. Она кәрә дә ән мүһүм вәзифәләрдән бири Азербайчанда да библиографик просесләрин автоматлашдырылмасы үчүн UNIMARC-ын Азербайчан вариантынын ишләнмәси вачиб мөсәләләрдәндир.

ӘДӘБИЈАТ

1. Әлијев Һ. Азербайчан библиографиясынын тарихи - Б., 1978. 77 с.
2. Һачыјева Г.С. Азербайчан мәтбуатынын библиографик репертуарынын јарадылмасы // Совет Азербайчанында библиографияшүнаслыг вә китабханашүнаслыгын наилијјәтләри: (елми әсәрләрин мөвзу мөчмәси). - Б.: Бақы Университетинин нәшријјаты, 1990. - С. 62-69.
3. Исмајлов Н. И. Азербайчанын китабхана - библиография еһтијаты: вәзијјәти, проблемләри, перспективләри // Китабханашүнаслыг вә библиография. - 1998. N 2. - С. 81-88.

4. Садыгова С.А. Азербайчанда үмуми ретроспектив библиографиянын мүасир вәзијјәти вә перспективләри // Китабханашүнаслыг вә библиография. - 1998. - N 1 - С. 115-118

5. Регина В. Развитие библиографического учета в возвративших независимость странах: опыт стран Балтики//

Всеобщий библиографический учет и ИН I MARC: Материалы Закавказского семинара (Тбилиси, 3-5 октябрә 1999 г.) - Тбилиси, 1999. - С. 40-48.

Зохраб АЛИЕВ
Надир ИСМАИЛОВ
Чимназ РУСТАМОВА
Солмаз САДЫГОВА

РЕЗЮМЕ

В статье анализируется развитие национальной библиографии как основного компонента библиографических ресурсов Азербайджанской Республики. Прослеживается формирование библиографических ресурсов Азербайджана, которое неразрывно связано с изменением госполитического положения страны, со средствами производства, с информационными потребностями народа. В статье основное внимание уделяется системе государственных библиографических указателей Республиканской Книжной Палаты.

В конце статьи сформулированы основные направления развития национальной библиографии в республике как составной части информационного потенциала общества.